

ROMAN AS A TEACHING CONTENT

Ahmed Bihorac

University of Novi Pazar, Republic of Serbia, ahmed.bih61@gmail.com,

Kemal Džemić

University of Novi Pazar, Republic of Serbia, kemaldzemic@hotmail.com,

Apstrakt: This paper deals with the research of program contents and aspects of the novel prose. In it we investigated and found that in their programming the principles of literary and pedagogical science are respected, but also that on the basis of the obtained data through the diversity of programming in the long-term there is talk of the lack of continuity and bypassing numerous methodological and methodological principles in teaching practice. For the purpose of the research, a questionnaire was completed, which was filled in by students of philology at the International University of Novi Pazar and professors in elementary and secondary schools in Novi Pazar. In doing so, the research started from the real taromans in the teaching process. During the analysis of the material, we noticed the results. We concluded that there is no concept of genre programming of teaching literature. In the regular teaching, the novel has long been a part of the monographs of writers, where often certain aspects of his treatment are missing, and so on. And the lecture ranged from Private to original programs, through a division into school and homework, so that in the latest programs this division disappeared and left a lot of confusion. This was also established in regular classes and in Lektiri. Contents of teaching literature in current teaching programs, as already mentioned, are given according to the literary-scientific methodology; in the regular classes of elementary school are classified according to literary generations, in the secondary school curricula the chronological principle of literary epochs and directions was applied. They are thus offered to the teacher for further operationalization.

Keywords: genre, programming, teaching literature, proofreading . . .

ROMAN KAO NASTAVNI SADRŽAJ

Ahmed Bihorac,

Univerzitet u Novom Pazaru, ahmed.bih61@gmail.com,

Kemal Džemić

Univerzitet u Novom Pazaru, Republika Srbija, kemaldzemihotmail.com

Apstrakt: Autori se u ovom radu bave istraživanjem programskih sadržaja i vidova romaneskne proze. U njemu smo istražili i utvrdili da se pri njihovom programiranju poštuju osnove književne i pedagoške nauke, ali i da se na osnovu dobijenih podataka kroz raznolikost programiranja u dužem sledu govori o nepostojanju kontinuiteta pa i zaobilaženju brojnih metodološko-metodičkih načela u nastavnoj praksi. Za potrebe istraživanja sačinjen je upitnik koji su popunjavali studenti filologije na Internacionalnom univerzitetu u Novom Pazaru i profesori u osnovnim i srednjim školama u Novom Pazaru. Pri tome se u istraživanju pošlo od stvarnih recipijena taromana u nastavnom procesu. Prilikom analize materijala, podataka uočili smo iznete rezultate. Zaključili smo da ne postoji koncepcija žanrovskog programiranja nastave književnosti. U redovnoj nastavi roman je dugo bio deo monografske obrade pisaca, gde često izostaju određeni vidovi njegovog tretmana i sl. A Lektira se kretala od Privatne u prvobitnim programima, preko podele na školsku i domaću, da bi u najnovijim programima ta podela nestala i ostavila niz nedoumica. To je utvrđeno i u redovnoj nastavi i u Lektiri. Sadržaji nastave književnosti u sadašnjim nastavnim programima, kao što je već napomenjeno, dati su po književno-naučnoj metodologiji; u redovnoj nastavi osnovne škole razvrstani su po književnim rodovima, u srednjim školskim programima primenjen je hronološki princip o književnim epohama i pravcima. Tako su ponuđeni nastavniku na dalju operacionalizaciju.

Ključne reči: žanr, programiranje, nastava književnosti, lektira...

UVOD

Školska lektira predstavlja važan deo nastavnog programa maternjeg jezika i književnosti u osnovnoj i srednjoj školi. Njome se ostvaruju najspecifičiji saznanji, estetski i didaktički ciljevi i zadaci. Pod pojmom lektire (fr. lecture; nl. lectura) data su različita značenja. Prema Milanu Vujakliji ovaj termin označava: „čitanje; štivo, knjige ili gradivo koje treba pročitati uopšte ili za izvesno vreme, npr. U jednoj školskoj godini, školsko štivo”¹⁴⁹. U Pedagoškom leksikonu, se uz osnovno značenje pojma lektire, nalazi još da se ona određuje na

¹⁴⁹ Milan Vujaklija: Rečnik stranih reči i izraza, Prosveta, Beograd, 1961. str. 510.

osnovu nastavnog plana i programa, postavljenih zadataka i ciljeva, zatim vrste i specifičnosti obrazovne ustanove, uzrasta i interesovanja učenika¹⁵⁰.

Proučavajući dosadašnje nastavne programe jezika i književnosti za osnovnu školu, uočili smo da sadrže spisak dela školske (domaće) lektire (ili samo lektire) po razredima. Taj spisak se terton kao samostalni deo nastavnog programa kojim se ostvaruju specifični ciljevi maternjeg jezika. Zadatak nastave našeg predmeta je uvođenje najmlađih čitalaca u čarobni svet romana.

Uvođenje učenika u svet pisane umetničke reči, kroz program domaće lektire, ima značajno mesto u moderno strukturanoj osnovnoj i srednjoj školi. Na ovako organizovan način približavanja romana ostvaruju se vaspitno-obrazovni zadaci i stiču navike za druženje sa knjigom. Sa svetom lepe književnosti, mnogi najmlađi čitaoci se sreću još u predškolskom dobu i na taj način stiču navike da odlaze u biblioteke. To se nadograđuje u osnovnoj i srednjoj školi, kroz obradu domaće lektire.

Rad na domaćoj lektiri ima krajnji rezultat stvaranje, vaspitanje i negovanje čitalačkog ukusa učenika i zato se mora organizovati najboljim pedagoškim merama i didaktičko-metodičkim postupcima kako bi se realizovali zadaci nastave maternjeg jezika i književnosti.

Učenici će iz domaće lektire pročitati književna dela koja su odabrana u skladu sa njihovim uzrastom (poštujući princip primerenosti uzrastu) u osnovnoj i srednjoj školi, upoznaće i doživeti njihove poetske sadržaje i poruke, obogatiti svoja saznanja i formirati svoj kriterijum i kritičko poimanje romana. Na ovaj način se razvija i podstiče stvaralačka mašta učenika i podstiču se na rad. U petom razredu osnovne škole počinje stručno organizovano uvođenje učenika u interpretaciju i analizu književnoumetničkih dela. Od prvorazrednog značaja je uloga nastavnika u tome. Njegov način približavanja romana učenicima, njegova ljubav prema romanu, afinitet i stručnost, kao i želja da se organizovanje bavi pružanjem pomoći učenicima, da ih postepeno uvodi u svet književnosti, čaroliju reči, pesničkih slika, lepote jezika je vrlo važna. Ovaj proces mora da teče organizovano, smišljeno i planski kroz celo osnovno i srednje školovanje. Nigde se ne traži toliko planiranja i sistematičnosti kao u interpretaciji romana. Svaka površnost i improvizacija nose sa sobom dalekosežne posledice. Nastavnik mora imati ne samo dovoljno stručnog i didaktičko-metodičkog iskustva, već i da je voljan da neprekidno čita (jedno delo i po nekoliko puta) i da pronalazi, otkriva najbolje mogućnosti upoznavanja učenika sa delom, njegovim autorom i prilikama u kojima je nastalo. Značaj kvalitetnog izučavanja vrednih književnoumetničkih dela je velik. Dinamika modernog doba, „život na točkovima“, snažni uticaj interneta, televizije i ostalih medija, sve više jačaju potrošački mentalitet, ali na žalost ne i za knjigom. Danas je vrlo teško nekog duže zadržati sa knjigom u ruci o čemu svedoče brojna istraživanja.

Imajući, dakle, u vidu sve osobenosti dinamičnog savremenog života, potrebno je kod učenika, već od petog razreda, stvarati navike za umetničkom književnošću. Zato je osnovni zadatak domaće lektire: uvođenje učenika u elemente književnog izraza, upoznavanje sa reprezentativnim delima domaće i svetske književnosti, razvijanje ljubavi i interesovanja prema knjizi i osposobljavanje za samostalan rad.

RAD NA LEKTIRI

Zato je nastavni rad na lektiri veoma odgovoran i od nastavnika zahteva posebnu pripremu: pronalaženje načina da se učenici, prvenstveno, zainteresuju za delo i upute u samostalno čitanje i interpretaciju. Posle ankete, koja je izvršena u odeljenju, sledi upućivanje učenika u čitanje romana, gde će obavljati prigodan pristupni razgovor o romanu pobuditi njihovu radoznalost, maštu i osećanja gde će učenici taj rad shvatiti kao prijatnu dužnost a ne kao tešku obavezu. Različita funkcija i zadaci domaće lektire u osnovnoj školi, kao i lektire u srednjoj školi, otkrivaju se kroz način njihovog raspoređivanja u nastavnim programima. Znajući da je gradivo iz književnosti u osnovnoj školi u celini raspoređeno tematski, a ne književnoistorijski, spisak dela u školskoj i domaćoj lektiri čine pisci i dela iz različitih književnih epoha¹⁵¹.

Ovakav izbor domaće lektire omogućava da se učenici osnovne škole upoznaju sa tumačenjem romana. Njihovo čitanje kod kuće je praktično pripremanje za izučavanje na časovima gde se učenici osposobljavaju da iskustva i znanja stečena na časovima praktično primene u interpretaciji romana.

U srednjoj školi je gradivo raspoređeno književnoistorijski, pa se raspored lektire, delimično poklapa i sa rasporedom školske lektire, i uklapa se u odgovarajuće književne epohe ili je delimično van njih¹⁵². Pošto su naši učenici na časovima domaće lektire osposobljeni za uključivanje u srednjoškolsku nastavu književnosti uočavaju različit način raspoređivanja lektire u srednjoj školi koju čine najznačajniji domaći i strani romanopisci.

¹⁵⁰ Pedagoški leksikon: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1996. str. 262.

¹⁵¹ U osnovnoškolskoj lektiri se nalaze: „Robinson Kruso“, „Tom Sojer“, ali i „Orlovi rano lete“, „Ne okreći se, sine“ i „Pop Ćira i pop Spira“.

¹⁵² U srednjoškolskoj lektiri imamo: „Anu Karenjinu“ i „Kad su cvetale tikve“, kao i „Proces“, „Starac i more“, „Na Drini ćuprija“, „Tihi Don“.

Obrađivanje tako značajnih romana je metodički zanimljivo. Uputstvo za ostvarivanje gimnazijskog Programa za srednju školu sadrži konstataciju da: „književna dela iz lektire imaju ravnopravan tretman sa delima iz obaveznog programa književnosti i treba ih obrađivati po istom metodičkom sistemu”¹⁵³. Takođe, Program predviđa pored lektire nastavu književnosti i kulturu izražavanja. Potpuna realizacija ovih zadataka je moguća samo na časovima lektire i tu je roman u prednosti zbog svojih karakteristika.

Sama organizacija časa interpretacije romana, tačnije metoda pristupa romanu, nema pretenzija da bude obrazac za rad, već jedan originalan primer organizacije časa, gde će učenicima biti „nametnuto” interesovanje i zadovoljstvo umesto „obaveznog” rada. Razmišljajući u ovom pravcu nastavnik postiže:

- angažovanje celog razreda i besprekornu radnu atmosferu;
- gde se nastavnik povlači dajući prostor svojim učenicima;
- odnos gde je nastavnik organizator nastave a učenik postaje aktivni subjekt;
- stvaranje i razvijanje navike jasnog i konciznog izlaganja (usmenog i pismenog);
- formiranje i razvijanje smisla za konstruktivnu samokritiku i kritiku, kao i konfrontaciju stavova i kreativnih mišljenja učenika o pročitanoj romanu;
- kao i objektivnije ocenjivanje velikog broja učenika za vreme jednog časa.

Znaajući značaj lektire, i da se ona nalazi na posebnom spisku izdvojenom iz školske lektire, gde se nalaze najznačajniji pisci i dela, u nastavi im treba dati poseban značaj. Romani sa tog spiska tako postaju reprezentativni epoha iz kojih potiču: Tolstoj u realizmu, Andrić u međuratnoj, Pavić u savremenoj književnosti.

METODE I OBLICI RADA

Ako su đaci u osnovnoj školi savladali ovu problematiku interpretacije romana, u srednjoj ih treba uvesti u služenje stručnom literaturom, suočiti ih sa sudovima književnih kritičara i usmeriti ih da prema njima zauzimaju odgovarajuće stavove. To je moguće angažovanjem različitih oblika nastavnog rada (grupni, pojedinačni, rad u parovima i sl.) gde će učenici rezultate svoga rada na romanu pismeno ili usmeno referisati, gde referati mogu imati karakter interpretacije, raspravljanja, dokazivanja, osporavanja, polemisanja, esejističkog razmatranja i slično¹⁵⁴.

„Metode i oblici rada prilagođavaju se uzrastu učenika. Učenici se postepeno upućuju da na časovima lektire postavljaju pitanja i sami traže odgovore, da sadržinu pročitanoj dela prepričavaju, doslovno i skraćeno da imenuju glavnu i sporednu radnju, uočavaju poetske slike, portret i karakter književnih likova, sve dok se ne osposobe za potpuniju interpretaciju”¹⁵⁵. To znači da će učenici na časovima lektire biti podsticani od nastavnika da pokažu šta su naučili i kako znaju to da samostalno primene.

Dakle, školska interpretacija romana mora respektovati doživljajno-spoznajne mogućnosti našeg učenika i dela uvodeći delo u učenikov doživljajno-spoznajni svet pri čemu poštuje njegov emocionalni, intelektualni i fantazijski svet, kao i njegovo životno i literarno iskustvo. Interpretacija uvodi roman u centar duhovnog života učenika i to je proces prijema književnog dela koji se odvija kroz tri faze: percepcija romana, afektivno reagovanje i racionalno obuhvatanje dela. Percepcija romana se vrši na dva načina: čitanjem i slušanjem. Školska interpretacija afirmiše interpretativno čitanje kao nezaobilazan postupak u komunikaciji sa romanom. Ima za cilj da probudi estetski doživljaj kod učenika. Istraživanja vezana za interpretativno čitanje i njegovu ulogu, koja su vršena, pokazuju značajnu ulogu u buđenju estetskih doživljaja i daju mu prednost pred tihim čitanjem. Interpretacija zaokuplja ceo duhovni život učenika. On prenosi u svet pojmova ono što je osetio intenzivno u susretu sa romanom. „Kad učenik pročita lepu knjigu, on kao da je na neki način proživio jedan život i stekao određeno iskustvo, stupao u odnose, sukobe, zauzimao stavove, bio u prilikama da odlučuje, da se ponaša na ovaj ili onaj način, da razmišlja o ljudskim odnosima i postupcima. Dakle, kao da je proživio u svojoj svesti jedan ili više života, on stiče životno i duševno iskustvo, bogati svoje misli, osećanja, moral, uči se životu, jer književnost i jeste udžbenik života”¹⁵⁶. Zahvaljujući konkretnim pitanjima nastavnik motivise učenike da izdvoje elemente iz romana koji su ih najviše impresionirali. Tako nastaje nova faza u komunikaciji sa romanom gde primalac (učenik), vođen nastavnikovim pitanjima i zadacima, pronalazi u romanu elemente koji bude konkretne

¹⁵³ „Službeni glasnik RS — Prosvetni glasnik”, br. 5, Beograd, 31. maj 1991. str. 3. — Opširnije o Pravilnicima o planu i programu obrazovanja i vaspitanja za zajedničke predmete u stručnim i umetničkim školama vidi više u: „Službeni glasnik SRS — Prosvetni glasnik“, broj 6/1990, 4/1991, 7/1993, 17/1993, 1/1994, 2/1994, 2/1995, 3/1995, 8/1995, 5/1996, 2/2002, 5/2003, 10/2003, 24/2004, 3/2005, 6/2005, 11/2005, 6/2006, 12/2006, 8/2008, 1/2009, 3/2009, 10/2009, 5/2010 i 8/2010.

¹⁵⁴ Vidi: Fatima-Nidžara Mujezinović: „Čas lektire u srednjoj školi”, IP Svjetlost, Sarajevo 1976. str. 5-31.

¹⁵⁵ Mr Borivoje G. Đukić: „Obrada teksta i izražajno čitanje u predmetnoj nastavi”, Dečje Novine, Gornji Milanovac, 1983. str. 18.

¹⁵⁶ Nikola Banićević: „Razvijanje sposobnosti i navika kod učenika srednje škole za analizu književnih dela“, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Srbije, Beograd, 1972. str. 22.

emocionalne ili misaone aktivnosti. Sistemom zadataka i pitanja koji upućuju učenike na tekst praktično ih afirmišu kao stvaralačke ličnosti, tačnije kao samostalne istraživače. Interpretirajući roman, učenici se oslanjaju na sopstveno iskustvo, emocionalno, intelektualno i literarno, a nastavnik ih upućuje na književne teorije, istoriju književnosti kao i na druga područja koja im pomažu u otkrivanju dela. Na taj način se menja odnos nastavnika i učenika u procesu nastave gde je učenik aktivan a nastavnik je taj koji je njegov saputnik u otkrivanju književnog dela. 157 Organizacija samostalnog čitanja učenika je vrlo osetljivo pitanje i moraju se birati različite metode. Jedna od njih je metoda anketiranja učenika, jer se metoda propisivanja obaveznih književnih dela za čitanje kod kuće nije pokazala najbolje. Na ovaj način se afirmišu njihovo interesovanje za književna dela. Zato je u savremenoj metodici značajno pitanje istraživanje čitalačke kulture i čitalačkog interesovanja učenika. Poznata sovjetska metodičarka Šarova je metodom ankete otkrivala interese svojih učenika i njihov popis lektire, ali interesi učenika nisu mogu biti jedini i presudni kriterijumi za odabir književnog gradiva. Predloge učenika je proširila delima koja su obeležila najveće vrednosti francuske književnosti. Tako odabrana dela su se proučavala kroz nekoliko faza: nastavnikovo motivisanje đaka za čitanje odabranog dela i određivanje termina kada će se o delu raspravljati na času lektire; proveravanje zapažanja učenika o delu i izbor problema za raspravu na času gde se izgrađuje metodički sistem u kome će se kretati obrada dela. Imajući na umu metodičku koncepciju časa lektire učenici su dobijali određene individualne i grupne zadatke za rešavanje kod kuće. Pri obradi dela se primenjuje kombinovani oblik rada. U izboru tema i problema kojima će se učenici baviti odlučujuće su njihove sklonosti i interesovanja. Na kraju proučavanja dela po izboru učenici dobijaju zaslužene ocene. 158 Za razliku od njih kod nas se u nastavnim programima nalaze dela (romani) koja se obrađuju za lektiru i nema mogućnosti za neki samostalni izbor. Govorili smo ranije da je u organizaciji rada na lektiri važna motivacija. Kod učenika osnovne škole nemamo izgrađenog čitaoca pa ga moramo neprestano motivisati da čita, razvija navike i kulturu čitanja. I ovde se metodom ankete može zaključiti koja dela učenici po razredima najradije čitaju, koja ih tematika zanima i koje književne vrste najradije čitaju. Anketiranje možemo obaviti na početku ili na kraju školske godine. O čemu je pisao dr Rosandić u svojim radovima¹⁵⁹. Analiza će pomoći da nastavnik otkrije interesovanja i književni ukus svojih đaka i na taj način će lakše predvideti za čas lektire ona dela koja su zanimljiva većem broju učenika. Zato je roman kao lektira i kao nastavni sadržaj, koji svojim potencijalima zauzima visoko mesto u nastavi književnosti, predmet našeg interesovanja. Čitanost romana je podjednako interesantna kako profesorima u školi tako i metodičarima.

ROMAN KAO NASTAVNI SADRŽAJ

Mora se imati na umu sam izbor školske lektire, njena obimnost, kao i nastavna građa iz ostalih predmeta, koja, neminovno, ugrožava učenikovu normalnu recepciju datog književnog dela. Zato ih „guta“ umesto da ih sa velikim uživanjem i rasuđivanjem čita. Zato je primoran da traži predgovore, pogovore, kritike, radi upoznavanja sadržine dela. Kada mu to jednom bude uspešno, naravno da nastavlja dalje sa tom praksom. Pa kada počne da čita, kojim slučajem, epohalne, antologijske romane kao: „Vreme smrti“, „Anu Karenjinu“ ili „Derviš i smrt“ to čini u žurbi gledajući neprekidno koliko je još ostalo stranica do kraja. Na taj način smo, nepovratno, izgubili onog našeg dobrog ljubitelja knjiga¹⁶⁰. Naravno, nisu samo nastavni plan i program „neprijatelji“ knjiga. Često je to naš učenik koji nema naviku da na vreme potraži knjigu samoinicijativno već kada to postane neizbežni zadatak za sutra. Tada nemamo vremena za čitanja sa rasuđivanjem, uživanjem i promišljanjem. Savremena nastava se mora bazirati na traženje izlaza u razvijanju čitalačkih navika kod učenika, da se knjiga čita svuda i u svako vreme. Tek stvaranjem ovakvih čitalačkih navika izvesno je očekivati dobru i kvalitetnu recepciju književnog dela. Kada učenik dobije zadatak u nastavnom radu na romanu da pronade i istakne mesta u Selimovićevom romanu „Derviš i smrt“, gde se vidi odnos vlasti prema Ahmedu Nurudinu kada se interesuje za brata, i da na času pokaže, odnosno pročita te delove, on je upućen da pred drugovima pročita takva mesta. Tako će uočene bitne karakterne crte datog lika učenik protumačiti pročitavši pronađena mesta gde se vidi razgovor sa kadijom i ostalim predstavnicima vlasti. Za čitanje dijalozskih mesta u romanu pripremićemo parove (razgovor sa kadinicom, Mula Jusufom...), takva je situacija i u dijalozima koje vode Lado Tajović i Kosta Amerika u romanu „Lelejska gora“ Mihajla Lalića. Sve što je, radom kod kuće, otkrio, spoznao i doživeo prilikom recepcije romana, on u učionici pokušava da dočara i pokaže drugima da on u tom delu, koje su i oni upoznali živi i dalje. Kao i svaki drugi čitalac, naš učenik živi sa delom. Sa junacima pročitanih dela se raduje, pati, voli, strpi za njih.

¹⁵⁷ Vidi više u: Dragutin Rosandić: „Metodičke osnove suvremene nastave hrvatskog ili srpskog jezika i književnosti u srednjoj školi“, Školska knjiga, Zagreb, 1974. str. 14-15.

¹⁵⁸ Vidi više u: Dragutin Rosandić: navedeno delo, str. 29-30.

¹⁵⁹ Vidi više u: Dragutin Rosandić: navedeno delo, str. 20-24.

¹⁶⁰ Vidi više u: Pavle Ilić: Srpski jezik i književnost u nastavnoj teoriji i praksi, Zmaj, Novi Sad 1998. str. 190-194.

... Za njega je to aktuelni trenutak, ne pre, ni posle, to je sada. To govori o smirenom čitanju, gde se duboko ponire u strukturu teksta, ponire u svet koji on uz saradnju čitačeve mašte dočarava.

Tako se u nastavi stiču uslovi za intenzivno proučavanje romana, gde učeničko samostalno angažovanje dolazi do izražaja. Samo treba sada učeniku omogućiti da pokaže kako je prihvatio roman. Pri tumačenju romana, bilo da je reč o književnoj nauci, bilo da se radi o nastavnoj praksi on se mora svesno sagledati, pa racionalno pristupiti umetničkom doživljaju. Zadatak nastave je vaspitavanje mlade čitalačke publike koja treba da doživi i zavoli roman jer joj pričinjava zadovoljstvo, postaje njen deo. Uspeh nastavnog proučavanja književnoumetničkog dela zavisi od valjanosti metodološkog puta koji trasiramo učenicima pri istraživanju i saznavanju poetskog sveta. Na osnovu programske strukture, po razredima, uočavamo sled interpretacije, nivoe na kojima se ostvaruje i kategorijalni sistem u kojem se kreće. U cilju što uspešnijeg ostvarivanja romana kao nastavnog sadržaja programa nameće se pitanje odnosa školske interpretacije književnih tekstova iz čitanke po razredima i čitanja odabranih romana iz lektire. Nivo znanja učenika V i VIII razreda, kao i njihove doživljajno-spoznajne – mogućnosti se razlikuju kao i nivo znanja kod srednjoškolaca u odnosu na učenike završnih razreda osnovne škole.

ZAKLJUČAK

Zaključujemo da nije sporno da je lektira veoma važan programski sadržaj koji nam pruža mogućnost da snažno utičemo na duhovno bogaćenje učenika. U uvodnom delu rada smo ukazali na pojam lektire, nastavni plan i program, i rad na romanu, kao nastavnom sadržaju. Znajući da se spiskovi lektira tretiraju kao sastavni deo nastavnog programa, njen status nikada nije bio sporan. Međutim, u nastavnoj praksi nastava lektire ne obezbeđuje ravnopravan tretman sa ostalim nastavnim sadržajima našeg predmeta, na primer, sa sadržajima iz jezika, pravopisa, kulture izražavanja i sl. Naša namera je da ukažemo na obavezu škole, tačnije nastavnika maternjeg jezika i književnosti da ovom nastavnom sadržaju obezbedi adekvatan pripadajući status koji zaslužuje u nastavnom programu. Ukazali smo na pitanja sa kojima se nastavnici praktičari, svakodnevno sreću, ukazujući na neophodnost ozbiljnog pristupa ovim nastavnim sadržajima. Kretivnost i inventivnost nastavnika maternjeg jezika i književnosti su dva najvažnija uslova za kvalitetno izvođenje nastave. Znajući da književno delo stvara pisac umetnik, pri recepciji i interpretaciji dela mora se uvek imati na umu da iza njega stoji čovek bogatog duha. Vrlo je važno da nastavnik motiviše valjano svoje učenike da aktiviraju maksimalno sve svoje umne potencijale radi što uspešnije interpretacije. U cilju što uspešnijeg rada i postizanja dobrih rezultata kreativan nastavnik će sve raspoložive resurse, svoje i učeničke, iskoristiti radi motivisanja učenika radi što dubljeg poniranja u tajanstveni svet književnog dela. Na taj način se se najbolje tretira roman kao nastavni sadržaj dobijajući pravo mesto koje zaslužuje u nastavi maternjeg jezika i književnosti.

Blagovremeno pripremanje nastavnika i učenika za recepciju romana kao nastavnog sadržaja je neophodan uslov za uspešan rad. Pri tome treba dodati činjenicu da ovako podeljeni zadaci učenicima moraju biti prilagođeni obimom i težinom uzrastu učenika. Tačnije, mora se voditi računa o granicama dopuštenog opterećenja učenika.

LITERATURA

- [1] Dragutin Rosandić: „Metodičke osnove suvremene nastave hrvatskog ili srpskog jezika i književnosti u srednjoj školi“, Školska knjiga, Zagreb, 1974.
- [2] Fatima Nidžara Mujezinović: „Čas lektire u srednjoj školi“, IP Svjetlost, Sarajevo 1976.
- [3] Mr Borivoje G. Đukić: „Obrada teksta i izražajno čitanje u predmetnoj nastavi“, Dečje Novine, Gornji Milanovac, 1983.
- [4] Nikola Banićević: „Razvijanje sposobnosti i navika kod učenika srednje škole za analizu književnih dela“,
- [5] Zavod za udžbenike i nastavna sredstva Srbije, Beograd, 1972.
- [6] Pavle Ilić: Srpski jezik i književnost u nastavnoj teoriji i praksi, Zmaj, Novi Sad 1998.
- [7] Pedagoški leksikon: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 1996.
- [8] „Službeni glasnik RS — Prosvetni glasnik“, br. 5, Beograd, 31. maj 1991.
- [9] „Službeni glasnik SRS — Prosvetni glasnik“, broj 6/1990, 4/1991, 7/1993, 17/1993, 1/1994, 2/1994, 2/1995, 3/1995, 8/1995, 5/1996, 2/2002, 5/2003, 10/2003, 24/2004, 3/2005, 6/2005, 11/2005, 6/2006, 12/2006, 8/2008, 1/2009, 3/2009, 10/2009, 5/2010 i 8/2010.
- [10] Vujaklija, Milan: Rečnik stranih reči i izraza, Prosveta, Beograd, 1961.